Metatextul aparatului critic în stilul biblic-religios. Identitate, geneză, funcţie

Monica TIMOFTE
Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava

Abstract: This paper focuses on Bible cross references as a metatext. The inductive description of their binary identity led us to a clearer distinction between *text* as a pragmatic-syntactic unit and *metatext*. Our excursus on their genesis and function zoomed in on one of the principles of Biblical hermeneutics, called *the principle of analogy*. The aspects of simplicity, exhaustivity, and non-contradiction [Hjelmslev 1943: 13] of the Scriptures are also inherently implied in the overall discussion of this hermeneutical principle.
Keywords: *text, metatext, Biblical hermeneutics, principle of analogy, clarity.*

§0. Lucrarea noastră supune atenţiei conceptul de *metatext*, având ca obiect de aplicaţie *referinţele marginale* ce însoţesc textul Sfintelor Scripturi. Cunoscute şi sub sintagma terminologică de *trimiteri scripturistice*, ele reprezintă o parte din aparatul critic ataşat textului sacru. Aşadar, excursul de faţă ia în discuţie o componentă a aparatului critic în calitatea sa de metatext în scopul de a-i examina identitatea, geneza şi funcţia, iar terminologia, respectiv conceptele întrebuinţate aici, se situează în continuitatea viziunii noastre referitoare la text ca unitate pragmatico-sintactică [cf. Timofte, 2015].

§1. Identitate. Sub aspect formal, se impune observaţia că frecvenţa deosebit de mare a referinţelor marginale la versetele biblice este o trăsătură dominantă a organizării tuturor celor 66 de cărţi ce compun Biblia. Investigarea *Epistolei lui Pavel către Romani*[1], de exemplu – o epistolă de dimensiuni medii – evidenţiază cu uşurinţă acest fapt: în cele 16 capitole ale epistolei există 1234 de trimiteri scripturistice marginale, distribuite pe capitole după cum urmează: cap. 1 – 117, cap. 2 – 98, cap. 3 – 91, cap. 4 – 56, cap. 5 – 66, cap. 6 – 63, cap. 7 – 38, cap. 8 – 140, cap. 9 – 103, cap. 10 – 53, cap. 11 – 89, cap. 12 – 129, cap. 13 – 50, cap. 14 – 56, cap. 15 – 89, cap. 16 – 76.

În sistematizarea inventarului de referinţe scripturistice am stabilit următorul principiu: un singur semn grafic în corpul textului pentru o singură referinţă marginală. Aceasta înseamnă că numărul trimiterilor scripturistice la versetele biblice din corpul textului variază între 1 şi 4, indiferent de numărul versetelor ce apar în cuprinsul referinţei. Aşadar:

- un singur semn grafic (*) – o singură referinţă marginală:

[1] Pentru trimiterile scripturistice folosite în această lucrare, am folosit traducerea Cornilescua Bibliei [*Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament cu Trimiteri*, 2005].

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

(1) *Dar Dumnezeu* Își arată dragostea față de noi prin faptul că, pe când eram noi încă păcătoși, Hristos a murit pentru noi.* (Rom. 5:8)
*Ioan 15:13; 1Pet. 3:18; 1Ioan 3:16; 1Ioan 4:9, 10

- două semne grafice (*, **) – două referințe marginale:

(2) *Preaiubiților, nu* vă răzbunați singuri; ci lăsați să se răzbune mînia lui Dumnezeu; căci este scris: „Răzbunarea** este a Mea; Eu voi răsplăti", zice Domnul.* (Rom. 12:19)
*Lev. 19:18; Prov. 24:29; Rom. 12:17. **Deut. 32:35; Evr. 10:30

- trei semne grafice (*, **, †) – trei referințe marginale:

(3) *Să* nu vă potriviți chipului veacului acestuia, ci să vă prefaceți**, prin înnoirea minții voastre, ca să puteți deosebi† bine voia lui Dumnezeu: cea bună, plăcută și desăvîrșită.* (Rom. 12:2)
*1Pet. 1:14; 1Ioan 2:15. **Efes. 1:18; Efes. 4:23; Col. 1:21, 22; Col. 3:10. †Efes. 5:10, 17; 1Tes. 4:3

- patru semne (*, **, †, ††) – patru referințe marginale:

(4) *Și voi n-ați* primit un duh de robie, ca să mai aveți frică**; ci ați primit un duh† de înfiere care ne face să strigăm: „Ava††!, adică: Tată!"* (Rom. 8:5)
*1Cor. 2:12; Evr. 2:15. **2Tim. 1:7; 1Ioan 4:18. †Isa. 56:6; Gal. 4:5, 6. ††Mar. 14:36

Din punctul de vedere al conținutului, referința scripturistică marginală are în vedere un cuvînt din corpul textului biblic propriu-zis, pe care îl traduce (5a)-(5b), îl explică/justifică (6a)-(6b) sau îl comentează (7a)-(7b) prin analogie cu alte pasaje din cărțile canonului biblic, precizîndu-i astfel sensul.

(5a) *Pe când mă uitam cu băgare de seamă, iată că a venit un țap de la apus și a cutreierat toată fața pămîntului, fără să se atingă de el; țapul acesta însă avea un corn* mare între ochi.* (Dan. 8:5)
*Dan. 8:21

(5b) *Țapul* însă este împărăția Greciei, și cornul cel mare dintre ochii lui este cel dintîi împărat**.* (Dan. 8:21)
*Dan. 8:5. **Dan. 11:3

(6a*) Aprozii au răspuns: „Niciodată* n-a vorbit vreun om ca Omul acesta."* (Ioan 7:46)
*Mat. 7:29

(6b) *căci* El îi învăța ca unul care avea putere, nu cum îi învățau cărturarii lor.* (Mat. 7:29)
*Ioan 7:46

(7a) *Cine răspunde fără* să fi ascultat, face o prostie și își trage rușinea.* (Prov. 18:13)
*Ioan 7:51

(7b) *„Legea* noastră osîndește ea pe un om înainte ca să-l asculte și să știe ce face?"*(Ioan 7:51)
*Deut. 1:17; Deut. 17:8, etc.; Deut. 19:15

Indiferent de particularizarea formală a conținutului (în structuri apozitive, explicative sau incidente), referința scripturistică marginală actualizează planul comentariilor.

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

În acest fel, planul comentariilor (= referinţa scripturală marginală) are ca obiect al referinţei comunicarea propriu-zisă (= versetul biblic propriu-zis, din corpul central al textului), iar unirea celor două planuri de comunicare are drept rezultat textul ca unitate pragmatico-sintactică [Timofte, 2015]. Se observă deci că identitatea textului este prin concepţie fundamentată pe manifestarea dominantă a funcţiei metalingvistice în limbă [Timofte, 2015]. Această accepţie, specializată, a termenului *text*, face din *metatext* un dublet terminologic – căci în esenţă, orice text este „o comunicare despre o altă comunicare" [Timofte, 2005]. Totuşi, avînd în vedere că planul comentariilor în acest caz nu e plasat în continuitatea lineară a comunicării propriu-zise, ci este situat la distanţă, marginal, adică „dincolo de" versetul biblic, vom folosi aici sintagma terminologică de *metatext* (meta = „dincolo de") pentru a face trimitere la planul comentariilor marginale, situate spaţial „dincolo de" textul propriu-zis al Scripturii, sub forma notelor de subsol. Prin *metatext*, aşadar, înţelegem un enunţ de gradul al doilea (care poate fi propoziţie, frază sau text) avînd ca referinţă elemente ale enunţului (propoziţie, frază sau text) de gradul întîi, pe care le explică, le traduce sau le comentează incident şi care grafic este separat de enunţul de gradul întîi în mod similar cu notele de subsol. Aşadar, considerăm potrivit să folosim cuvîntul sintetic *text* sau perifrastic *unitatea-text* cu trimitere la sensul restrîns, specializat, al termenului vs. sintagmele *textul Scripturii*, *textul sacru*, *textul biblic* – pe care le întrebuinţăm cu sens general, nespecializat.

§2-§3. În ceea ce priveşte funcţia referinţelor marginale metatextuale folosite în Sfînta Scriptură, este evident că această organizare a aparatului critic urmăreşte producerea unor efecte la polul receptării, mai exact, are rolul de a facilita înţelegerea adecvată a sensurilor în context. Dincolo de deducţia evidentă a acestui rol, finalitatea vizată de aparatul critic trimite, în mod inerent, la **geneza unei concepţii şi practici de hermeneutică biblică, şi anume, principiul analogiei Scripturii** (*analogia scripturae*). În consecinţă, vom analiza cele două aspecte – **geneză şi funcţie** – împreună.

Principiul analogiei Scripturii înseamnă, practic, că o porţiune a Scripturii interpretează o alta, devenind astfel cheia pentru înţelegerea pasajelor înrudite. Altfel spus, *Scriptura est sui ipsius interpres*[2].

> **Notă.** În mod inerent, *funcționalitatea principiului analogiei* în cercetarea Scripturii este *fundamentată pe și condiționată* de un *alt principiu*, acela *al armoniei sau al unității de conținut* [Timofte, 2016]. Practic, acesta din urmă înseamnă că, din moment ce toată Scriptura este inspirată de acelaşi Duh şi toată este Cuvîntul lui Dumnezeu, prin urmare există o unitate şi armonie fundamentală între diferitele ei părţi. Diferitele părţi ale Vechiului Testament sînt considerate de către scriitorii Noului Testament ca armonioase şi avînd o autoritate divină egală. Cele două testamente sînt într-o relaţie de reciprocitate, iluminîndu-se unul pe celălalt. Teme majore ale Vechiului Testament sînt preluate şi dezvoltate de scriitorii Noului Testament. În acest fel, Scriptura este privită de toţi scriitorii Bibliei ca fiind un tot coerent, inseparabil.
>
> Exemplul de referinţă şi în această privinţă, Iisus Hristos, descrie felul în care Vechiul Testament iluminează Noul Testament (şi în special pe Sine) în Ioan 5:39: „Cercetaţi Scripturile, pentru că socotiţi că în ele aveţi viaţa veşnică, dar tocmai ele mărturisesc despre Mine". În altă parte, Mîntuitorul descrie cum El este Cel care iluminează şi chiar împlineşte Vechiul Testament: „Să nu credeţi că am venit să stric Legea sau Proorocii; am venit nu să stric, ci să împlinesc. (Mat 5:17). Iisus Însuşi a insistat ca ucenicii Săi să nu îşi bazeze

[2] Enunţul latinesc *Scriptura est sui ipsius interpres* („Scriptura este propriul său interpret") reprezintă sintetizarea principiului analogiei în cuvintele reformatorului Martin Luther.

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

convingerile privitoare la mesianitatea Sa doar pe fenomenele senzoriale, ci să creadă în El pe baza mărturiei Scripturilor Vechiului Testament (Luca 24:25-27).

Consecvent cu Modelul pe care Îl urmează, apostolul Pavel, în toate epistolele sale, îşi construieşte discursul în acord cu învăţătura Vechiului Testament din care preia numeroase citate. În acest fel, el pune în lumină faptul că nici unul din cele două testamente nu este dat la o parte de celălalt, ci că revelaţia mai tîrzie este testată de cea anterioară. Ortodoxia acestei practici de cercetare a Sfintelor Scripturi este ilustrată şi în perioada bisericii primare, prin exemplul iudeilor din Bereea, care „aveau o inimă mai aleasă decît cei din Tesalonic. Au primit Cuvîntul cu toată rîvna, şi cercetau Scripturile în fiecare zi, ca să vadă dacă ce li se spunea, este aşa" (Fapte 17:11).

Principiul analogiei Scripturii, care statuează Biblia ca fiind propriul ei interpret, nu este o inovaţie a Reformaţiunii, şi nici un concept desprins din experienţa recentă de cercetare, ci este un principiu identificabil în textul inspirat[3] al Bibliei sub trei forme:

A) ca practică cvasigeneralizată de raportare la textul sacru – practică ce aparţine tuturor scriitorilor Bibliei şi bisericii primare;

B) ca expectanţă exegetică[4] ce vizează pe interlocutorul-cititor specializat şi nespecializat deopotrivă, din orice timp şi din orice loc;

C) ca formulare explicită într-un text vechi-testamentar.

Examinăm succint în rîndurile de mai jos cele trei ipostaze de descriere a acestui principiu.

A) În primul rînd, principiul analogiei este dedus din practica cvasigeneralizată a scriitorilor Bibliei şi a bisericii primare.

În mod exemplar, acest principiu este ilustrat de Iisus Hristos Însuşi, care, pe drumul către Emaus, arată cum tot ce spune Scriptura despre un anumit subiect (în cazul Lui, Mesia) ar trebui adus pentru a-şi spune cuvîntul în interpretarea subiectului respectiv (Luca 24:27-45): pe drumul spre Emaus, cînd „a început de la Moise, şi de la toţi proorocii, şi le-a tîlcuit, în toate Scripturile, ce era cu privire la El." (Luca 24:27); mai tîrziu în seara aceea, în camera de sus, El a scos în evidenţă „'că trebuie să se împlinească tot ce este scris despre Mine în Legea lui Moise, în Proorooci şi în Psalmi.' Atunci le-a deschis mintea, ca să înţeleagă Scripturile" (Luca 24:44-45).

Aplicarea practică a acestui principiu, al Bibliei ca propriul ei interpret, nu înseamnă potrivirea laolaltă fără discernămînta tuturor pasajelor în maniera *proof-text*, fără a ţine cont de contextul fiecărui verset. Însă, de vreme ce Scriptura are un singur Autor divin, urmează că este imperativ ca cercetarea să compare tot ce s-a scris asupra unui anumit subiect pentru a ţine seama de toate aspectele subiectului.

B) Ca descriere a expectanţei exegetice, aceast principiu se adresează în egală măsură cititorului specializat şi celui nespeccializat din orice timp şi din orice loc.

Iisus Hristos ilustrează acest lucru prin felul în care se raportează la învăţătorul legii: întrebarea, „Ce este scris în Lege? Cum citeşti în ea?" (Luca 10:27) presupune, în mod firesc, că El se aştepta ca Biblia să fie înţeleasă. Cînd învăţătorul legii a citat Deuteronom 6:5 şi Levitic 19:18, Iisus l-a lăudat pentru că răspunsese corect (Luca 10:27). De multe ori în rapoartele Evangheliilor, în dialogurile cu categorii heterogene de interlocutori (ucenici,

[3] Folosim sintagma *text inspirat* cu referire la conţinutul propriu-zis al Sfintelor Scripturi vs. *text neinspirat*, reprezentat de aparatul critic, care a fost adăugat mult mai tîrziu de exegeţii Bibliei, ca instrument util de cercetare a textului sacru.

[4] Exegeza este tehnica interpretării (< gr. *exeghesis* = „călăuzire, explicaţie").

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

noroade, farisei, cărturari, saduchei etc.), Iisus Hristos pune în lumină acelaşi principiu, al analogiei Scripturilor: întrebărilor referitoare la semnificaţia unui text scripturistic El obişnuieşte să le răspundă printr-o contra-întrebare, care solicită, din partea interlocutorului, răspunsul prin analogie cu alt text al Sfintelor Scripturi.: „N-aţi citit niciodată în Scripturi?" (Mat 21:42); „N-aţi citit...?" (Mat 12:3,5; 19:4; 21:16; 22:31; Marcu 2:25; 12:10,26; Luca 6:3). „Cine citeşte să înţeleagă!" (Mat 24:15; Marcu 13:14).

Corolarul acestei expectanţe exegetice implică aspectul *clarităţii* ca o caracteristică de bază a textului Scripturii. Mărturia Scripturilor, într-adevăr, încurajează pe cititori la un studiu personal al Cuvîntului scris (Deut. 30:11-14; Luca 1:3-4; Ioan 20:30-31; Fapte 17:11; Rom. 10:17; Apoc. 1:3 etc.). Or, aplicaţia acestui imperativ ar fi imposibilă în absenţa trăsăturii [+ claritate] a textului sacru.

În această privinţă, exemplul consecvent al scriitorilor Bibliei este că Scriptura trebuie luată în sensul ei simplu, literal, cu excepţia faptului că este intenţionat în mod clar şi evident un sens figurat[5]. Această constantă a practicii lor susţine existenţa unei intenţii clare a Adevărului, ce se opune ideii mistice de multiplicitate subiectivă şi necontrolabilă de înţelesuri. Nu poate fi ignorată valoarea exemplară a modelului de raportare la Scripturi pe care-l oferă Iisus Hristos şi apostolii: ei vorbesc cu autoritate, oferind nu doar una[6] din multele interpretări individuale ale pasajelor biblice, ci precizînd adevăratul înţeles care a fost intenţionat de scriitorul uman şi/sau de Autorul divin (cf. Fapte 3:17-18, 22-24).

> **Notă.** În legătură cu aspectul clarităţii Scripturii, este de reţinut conceptul de *intenţie comunicativă* – care, în discursul stilului biblic-religios, este întotdeauna *specifică* sau *precisă*. Precizia intenţiei comunicative a adevărului este în mod viu ilustrată cu privire la profeţia apocaliptică: tîlcuitorul angelic oferă cu consecvenţă o interpretare clară fiecărui simbol (cf. Daniel 7:16-27; 8:15-26). O altă ilustraţie implică acele parabole ale lui Iisus în care El Însuşi interpretează semnificaţia fiecărei părţi a parabolelor (Matei 13:18-23, 36-43).
>
> În acelaşi timp, ideea de *intenţie comunicativă specifică* nu neagă faptul că unele părţi ale Scripturii arată dincolo de ele însele (cf. tipologie, profeţie predictivă, simboluri şi parabole) către o semnificaţie extinsă sau împlinire viitoare a faptelor descrise. Însă, chiar şi în aceste cazuri, semnificaţia extinsă sau împlinirea se naşte din, este în armonie cu şi, de fapt, este o parte integrantă a *intenţiei specifice* a adevărului: dacă analogia, deci compararea versetelor între ele, aduce claritate şi coerenţă mesajului divin, iar nu contradicţie, lucrul acesta se datorează tocmai existenţei unei intenţii comunicative specifice, precise, care îmbină armonios multiplele aspecte ale Adevărului într-un tot unitar şi coerent.

C) Sub forma unei exprimări sintetice explicite, principiul analogiei Scripturii apare într-un text vechi-testamentar din cartea profetului Isaia:

> (8) *„Căci dă învăţătură peste învăţătură, învăţătură peste învăţătură, poruncă peste poruncă, poruncă peste poruncă, puţin aici, puţin acolo. Şi pentru ei cuvîntul Domnului va fi: învăţătură peste învăţătură, învăţătură peste învăţătură, poruncă peste poruncă, poruncă peste poruncă, puţin aici, puţin acolo, ca mergînd să cadă pe spate şi să se zdrobească, să dea în laţ şi să fie prinşi."* (Isaia 28:10-13)

---

[5] Cf. şi distincţia pe care o face Iisus însuşi şi recunoaşterea ucenicilor cu privire la diferenţa dintre limbajul literal şi cel figurat (Ioan 16:25,29). Nu este vorba în aceste versete de nici o «decojire» a sensului literal pentru a ajunge la sîmburele înţelesului mistic, ascuns, alegoric, pe care doar cei iniţiaţi l-ar putea descoperi.

[6] În acelaşi timp, interpretarea Noului Testament nu pretinde să epuizeze înţelesul unui anumit pasaj dat din Vechiul Testament, însă bogăţia semantică a textului sacru nu este niciodată contradictorie. Cu alte cuvinte, claritatea interpretării nu epuizează semnificaţia textului, ci o pune în cadrul adecvat cu intenţia comunicativă – întotdeauna necontradictorie – a scriitorului şi/sau a Autorului.

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

Chiar dacă contextul istoric al acestor versete are în vedere un cadru de discuţie diferit, examinarea atentă a acestui cadru întăreşte cu adevărat aplicabilitatea acestui pasaj la principiul hermeneutic: mesajul textelor îi vizează pe cei care rîd de mesajul lui Isaia şi aduc profetului insulte ca la beţie (v. 9, 19, 14). Ei îl acuză că îi tratează ca pe nişte copii, dîndu-le cele mai simple instrucţiuni. Isaia le reaminteşte ascultătorilor săi despre legi specifice pe care le-au încălcat „puţin aici, puţin acolo", confruntîndu-i pretutindeni cu o aşa simplitate şi forţă încît ei nu pot înţelege greşit. Batjocoritorii spun că Isaia îi învaţă în felul în care cineva ar învăţa pe nişte copii. Or, pentru Isaia, aceasta este calea pentru a face adevărul cît mai clar – prin repetiţie şi simplitate. Metoda lui Isaia de a face diferite precepte vechi testamentare să fie relevante în situaţia dată face totul atît de clar încît ei trebuie fie să asculte şi să se supună, fie să respingă mesajul.

În acelaşi fel, principiul analogiei Scripturii urmăreşte – indiferent de contextul particular sau mai larg, socio-istoric – claritatea transmiterii mesajului. Avînd ca destinatar publicul nespecializat şi nediferenţiat după criterii socio-profesionale, aspectul clarităţii transmiteriii mesajului se impune ca imperativ.

Este, de asemenea, adevărat că nu fiecare parte a Scripturii a fost pe deplin înţeleasă de ascultătorii originali sau chiar de scriitorii inspiraţi. În 1 Petru 1:10,12 apostolul indică faptul că este posibil ca profeţii Vechiului Testament să nu fi înţeles cu claritate toate implicaţiile mesianice ale profeţiilor lor. Astfel, apostolul Petru sugerează o altă faţetă a principiului clarităţii Scripturii, şi anume, aceea că revelaţia suplimentară mai clară, devine o cheie pentru o mai profundă înţelegere a pasajelor mai puţin clare. Aceeaşi idee pare să fie sugerată dintr-o perspectivă diferită şi în 2 Petru 3:16 unde apostolul scrie că unele lucruri pe care le-a scris Pavel sînt „greu de înţeles". Aceste pasaje dificile nu trebuie să constituie punctul de plecare, pe care „cei neştiutori şi nestatornici le răstălmăcesc spre pierzarea lor", ci trebuie văzute în contextul mai larg al afirmaţiilor mai clare ale adevărului Scripturii. Evrei 1:1-3 indică această progresie a revelaţiei (şi a receptării ei) de la profeţii Vechiului Testament la Singurul Fiu al lui Dumnezeu (cf. şi Ioan 1:16-18; Coloseni 1:25-26).

Este clar, însă, că progresia revelaţiei nu înseamnă că Scripturile mai tîrzii contrazic sau anulează Revelaţia anterioară, ci înseamnă că Revelaţia ulterioară iluminează, clarifică sau amplifică adevărurile prezentate anterior. Această coerenţă a actului de emitere-receptare a mesajului este pusă în valoare de aplicarea adecvată a principiului hermeneutic al analogiei Scripturii.

Astfel, Iisus Hristos, în Predica de pe Munte (Matei 5) nu anulează preceptele Decalogului, ci le dezbracă de acumulările tradiţiei eronate descoperind adevărata profunzime a semnificaţiei şi aplicaţiei lor. Ideile de bază cu privire la această semnificaţie mai profundă a legii existau încă din Vechiul Testament, iar Iisus permite ca acest Adevăr să strălucească mai puternic eliberîndu-l de interpretările distorsionate ale unora dintre cărturari şi farisei. În acelaşi fel, autorii biblici mai tîrzii scriu cunoscînd bine ceea ce a fost scris înainte şi adesea îşi asumă şi clădesc pe ceea ce era mai devreme, făcînd analogii cu scripturile anterioare. O citire mai îndeaproape a unui pasaj mai tîrziu poate indica ecouri sau aluzii la pasajele timpurii şi pasajele timpurii în contextul lor devin cheia interpretării semnificaţiei depline a celor din urmă. Aceasta este în mod special evident în cartea Apocalipsei. Pe de altă parte pasajele mai timpurii pot să nu fie pe deplin înţelese pînă ce nu sînt văzute în lumina revelaţiei mai tîrzii. Aceasta funcţionează în special în cazul tipologiei şi profeţiei (Matei 12:6,42,43; 1Petru 1:10-12). Astfel spirala înţelegerii ia amploare pe măsură ce pasajele tîrzii le luminează pe cele timpurii şi invers. Iisus a afirmat pe scurt acest aspect al analogiei Scripturii: „Scriptura nu poate fi desfiinţată. (Ioan 10:35).

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

De vreme ce Scriptura are un singur Autor divin, diferitele părţi ale Scripturii sînt în concordanţă unele cu altele. De aceea Scriptura nu poate fi aşezată împotriva Scripturii. Toate doctrinele Bibliei vor fi în armonie unele cu altele, şi interpretarea pasajelor individuale se va armoniza cu totalitatea învăţăturilor Scripturii asupra subiectului respectiv.

Sintetizînd cele arătate la punctele §2-§3, constatăm că cele trei ipostaze de manifestare a principiului analogiei descriu geneza şi continuitatea funcţionării unui principiu de hermeneutică biblică, principiu care este recunoscut şi pus în valoare şi de către metatextul aparatului critic ataşat textului sacru la distanţă de secole[7] după încheierea canonului biblic.

§4. Rezumînd discuţia privitoare la metatextul trimiterilor scripturistice marginale în stilul biblic-religios, în paginile acestei lucrări am arătat următoarele:

- trimiterile scripturistice au o *identitate formală şi de conţinut* aparte: ele sînt situate marginal faţă de textul propriu-zis, asemenea notelor de subsol, avînd în vedere un cuvînt din corpul textului biblic, pe care îl traduc apozitiv, sau îl justifică prin structuri explicative, sau îl comentează incident prin analogie cu alte pasaje din canonul biblic, aducînd precizări semantice. În toate cele trei ipostaze formale, trimiterile scripturistice actualizează planul comentariilor;
- avînd în vedere că planul comentariilor în acest caz nu e plasat în continuitatea lineară a comunicării propriu-zise, ci este situat la distanţă, marginal, adică „dincolo de" versetul biblic, folosim sintagma terminologică de *metatext* (meta = „dincolo de") pentru a face trimitere la planul comentariilor marginale, situate spaţial „dincolo de" textul propriu-zis al Scripturii, sub forma notelor de subsol; în consecinţă, prin *metatext*, înţelegem un enunţ de gradul al doilea (care poate fi propoziţie, frază sau text) avînd ca referinţă elemente ale enunţului (propoziţie, frază sau text) de gradul întîi, pe care le explică, le traduce sau le comentează incident şi care grafic este separat de enunţul de gradul întîi în mod similar cu notele de subsol;
- cu privire la *geneza* şi la *funcţia* trimiterilor scripturistice, am arătat că acestea trimit la *principiul analogiei Scripturii*, care este în strînsă legătură cu *aspectul claritătii* actului de emitere-receptare a mesajului sacru. Principiul analogiei, care recomandă Biblia ca propriul ei interpret, este ilustrat pe paginile Sfintelor Scripturi a) ca practică generalizată de raportare la textul sacru (practică ce aparţine tuturor scriitorilor Bibliei şi Bisericii primare), b) ca expectanţă exegetică (ce vizeaază pe interlocutorul-cititor specializat şi nespecializat deopotrivă, din orice timp şi din orice loc) şi c) ca formulare explicită într-un text vechi-testamentar. Faţă de această metodă de interpretare a Scripturii, bazată pe analogia versetelor din canonul biblic, metatextul aparatului critic, ataşat secole mai tîrziu textului sacru, nu propune o inovaţie metodologică în privinţa interpretării, ci se relevă numai ca o recunoaştere a practicii exegetice existente din totdeauna, şi care are rolul de a facilita înţelegerea prin cercetare individuală a textului biblic.

[7] Ca parte a acestui aparat critic, trimiterile scripturistice marginale au fost adăugate începînd cu secolul al XVI-lea –cf. *Tyndale's Testament* (1534, a treia ediţie) şi *Coverdale's Bible* (1535) – , iar numărul lor a fost augumentat considerabil pînă la începutul secolului al XIX-lea (*The Treasury of Scripture Knowledge*) – vezi http://www.realbiblestudy.com/?p=91

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)

BIBLIOGRAFIE

Biblia, 2005. *Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament cu Trimiteri*, Societatea Biblică Interconfesională din România; trad. Dumitru Cornilescu – Bucureşti: Editura Societăţii Biblice Interconfesionale din România.

Hjelmslev, Louis (1953[1943]). *Prolegomena to a Theory of Language*. Baltimore: Indiana University Publications in Anthropology and Linguistics (IJAL Memoir, 7) (2nd OD (slightly rev.): Madison: University of Wisconsin Press, 1961. Dt.: Hjelmslev 1974.

Timofte, Monica, 2005. *Actualitatea sintaxei româneşti «clasice moderne»*, Iaşi, Casa Editorială Demiurg.

Timofte, Monica, 2016. *Stereotipia comentariului incident de conformitate în stilul biblic-religios. Conţinut, geneză, funcţii*, în „MERIDIAN CRITIC – Annals „Ştefan cel Mare" University of Suceava. Philology Series. No. 1/2016 (volume 26), Editura Universităţii „Ștefan cel Mare" din Suceava, p. 99-110.

Timofte, Monica, 2015. *Textul ca unitate pragmatico-sintactică*, în „Discurs critic şi variaţie lingvistică. De la frază la text: lingvistică şi literatură" (volum coordonat de Rodica Nagy, Mircea A. Diaconu, Alina Nacu), Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, p. 385-392.

Resurse web:

http://www.realbiblestudy.com/?p=91

BDD-A27323 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:33 UTC)